

Inhoud

Inleiding: Dit boek gaat je rijk maken	9
1 Wat is een tonnair?	16
<i>Tonnairportret: Bouke</i>	42
2 Een plan voor je geld	44
<i>Tonnairportret: Karen</i>	63
3 De edele kunst van geen fuck uitgeven	65
<i>Tonnairportret: Saar</i>	98
4 Besparen in en om het huis	100
<i>Tonnairportret: Suzanne</i>	121
5 Status is duur spul	123
<i>Tonnairportret: Gerben</i>	136
6 Geld zit tussen je oren	138
<i>Tonnairportret: Maria</i>	159
7 Beleggen voor tonnairs	161
<i>Tonnairportret: Inge</i>	185
8 Als je (bijna) tonnair bent	187
<i>Tonnairportret: Mevrouw Hoefnix</i>	207
Epiloog: Een ton is meer dan een miljoen	209
Verder lezen	213

Inleiding

Dit boek gaat je rijk maken

Rijk? Maar is dat niet heel erg plat? En is rijkdom iets wat je moet willen dan? Geld maakt toch niet gelukkig? Heb ik *Succession* niet gezien? *The Wolf of Wall Street*? *The Great Gatsby* gelezen? En al die andere moderne, antikapitalistische verhalen?

Jawel, die ken ik wel. Maar ik denk toch dat geld gelukkig maakt. Tot een zekere hoeveelheid dan. Mensen die geen of weinig geld hebben, voelen zich sowieso beter met meer geld. Maar ook mensen die wat meer hebben en die we zouden scharen onder de middenklasse, zouden blijer zijn met wat meer spaargeld, met een vermogen dus. Zo'n vermogen maakt je namelijk onafhankelijk. Het geeft je keuzemogelijkheden. Het stelt je in staat om een groot deel van de dag te doen wat je zelf wilt doen. Dat noem ik nou rijk. Rijk én gelukkig.

En daar is in deze wereld waarin we nu eenmaal leven geld voor nodig. Best veel geld, ja, maar ook weer geen miljoen. Hoeveel dan wel? Nou, een ton, om precies te zijn. Toen ik daarnet zei dat geld tot een zekere hoeveelheid wel gelukkig maakt, bedoelde ik een exact bedrag: 100 000 euro.

Uit ervaring weet ik inmiddels dat dit makkelijker te halen is dan je nu misschien denkt. Alleen, zo makkelijk is het nou

ook weer niet. Want anders zouden wel meer mensen een ton hebben.

Er is namelijk een groot probleem: geld brengt ons voortdurend in de war.

Geld is ooit uitgevonden om ons het leven makkelijker te maken. Het idee was op zich verfrissend. Door deze uitvinding hoefden we niet meer iedere dag met pluimvee onder onze arm naar de markt te sjokken om dit te ruilen tegen vers brood of nieuw aardewerk. Nee, zeiden slimme koppen, we hebben een goed idee: we gebruiken deze briefjes of schelpjes of koperen muntjes of wat dan ook, en dat zijn dan een soort schuldbekentenissen die je ruilt voor je brood. En de bakker kan die briefjes dan op een ander moment gebruiken om ze te ruilen voor een nieuw paar schoenen. En als de schoenmaker behoefte heeft aan pluimvee dan komt hij naar jou en ruilt hij jouw oude briefjes voor een kip. En dan begint de cirkel opnieuw.

Klinkt simpel en handig, en dat was het vast ook. Maar je zou kunnen zeggen dat dit idee aan zijn eigen succes ten onder is gegaan. Geld is allang geen simpel ruilmiddel meer. Geld is een doel op zich geworden.

Geld maakt ons leven tegenwoordig nodeloos ingewikkeld. Sinds we geld hebben, hebben we pooiers en zwendelaars. We hebben woekerpolissen en phishingmails. We hebben hebzucht, leningen, schulden, armoede, miskopen, vrekken, aandeelhouders en verzekeringen. We hebben twijfelachtige banken zoals Klarna, waar je achteraf kunt betalen. En niet te vergeten is daar de hele consumptiemaatschappij met een leger aan marketeers voor wie het een dagtaak is om ons in de war te brengen over geld.

Dat is aardig gelukt, als je bijvoorbeeld ziet hoeveel mensen rijkdom verwarren met de mogelijkheid om grote

hoeveelheden geld uit te geven, iets wat ironisch genoeg als gevolg heeft dat je juist niet meer rijk bent. Maar we kunnen de schuld helaas niet alleen op reclamemensen afschuiven. Ons brein heeft ook moeite met het bevatten van moderne geldconcepten als hypotheken en het rente-op-rente-effect. Dit brein is bovendien gevoelig voor de illusie dat een aankoop gelijkstaat aan vooruitgang. Je wordt kennelijk toch niet opeens supergespierd omdat je vanuit bed op Instagram een calisthenics-app van 30 euro per maand hebt gekocht. Ik weet dit uit ervaring.

Ik schreef al een boek over geld en ook meer dan tweehonderd nieuwsbrieven, en nog steeds kan ik me erover verbazen hoe verwarrend het spul eigenlijk is. Omdat geld met cijfertjes is denken we dat we er goed mee kunnen omgaan als we een beetje kunnen rekenen. Maar dat blijkt vies tegen te vallen. Ikzelf raak er ook nog steeds van in de war.

Dat is de reden om dit tweede boek te schrijven. In *Over geld praat je wel* ontbrak een belangrijk aspect: de psychologische kant van het hele geldverhaal. Daarover wil ik het nu uitgebreid hebben.

Even een uit het leven gegrepen voorbeeldje. Nog niet eens zo lang geleden kocht ik online een boek van 21 euro, maar ik moest 2,99 euro verzendkosten betalen. Dat voelde als een verlies. Dus gooide ik nog een boek in het mandje om boven de 25 euro uit te komen voor gratis verzending. Dat klonk al beter: gratis. Had ik hier niet even een goede deal uitgehaald? Mwah. Ik had effectief 18 euro (zo duur was dat tweede boek) meer uitgegeven om 2,99 euro te besparen. Dat tweede boek had ik anders waarschijnlijk nooit gekocht.

Dat is geen slimme deal. Het is ook geen rekenfout. Ik kon deze bedragen op dat moment zelf heus wel optellen. Het was een klassiek gevalletje verliesaversie. Dat houdt in

dat ons brein helemaal krankjorum wordt als ons iets wordt afgepakt, de gratis verzendkosten in dit geval.

Die klap hakt er blijkbaar zo in dat mijn brein me onmiddellijk doet geloven dat 18 euro extra uitgeven een heel verstandige manier is om dat verlies op te lossen. Waanzinnig toch?

Vroeger maakte ik nog veel meer rare keuzes als het om geld ging. Ik was freelancejournalist en verdiende precies genoeg om al mijn uitgaven te bekostigen. Als ik niks gekes deed, zoals een reisje buiten de Beneluxgrenzen of zoiets frivools als een arbeidsongeschiktheidsverzekering afsluiten, dan kwam ik iedere maand mooi rond.

Ik zeg mooi, omdat ik dat oprecht mooi vond. Ik was niet arm, zoals mijn ouders. Ik was ook niet rijk. En dat verlangen had ik ook niet. Tenminste, dat dacht ik. Ik had mezelf wijsgemaakt dat dat een oppervlakkige wens was. Het voelde slim en *sophisticated* om niet over geld na te denken.

Deze op het oog probleemloze manier van leven hield ik een flinke tijd vol. Zo dacht ik de kwestie geld opgelost te hebben. Maar rond mijn vijfendertigste verschenen er scheurtjes in dit pantser. Ik had nog altijd geen spaargeld, geen pensioenopbouw, geen arbeidsverzekering en wel een studieschuld van 15000 euro. Ik had inmiddels twee jonge kinderen die ik aandacht, tijd en liefst ook goede opleidingen wilde geven. Maar hoe dan? Ik lag er soms wakker van dat alleen al de vervanging van een kapotte radiator mijn geldzaken maandenlang zou kunnen ontregelen.

Ik realiseerde me ook dat ik tot mijn dood zou moeten doorwerken, wilde ik alles kunnen blijven bekostigen. Kortom, het begon er verdacht veel op te lijken dat ik toch rijker moest gaan worden.

Noodgedwongen ging ik mijn geldzaken onder de loep

nemen. Ik moest geld ontwarren. Veel vragen. Waar zaten de geldlekken? Hoe kon ik meer besparen? Hoe kon ik sparen zonder alles een maand later weer op te nemen? Pensioen, huh? Was beleggen weggelegd voor een nitwit als ik? Uiteindelijk formuleerde ik een plan: ik ging tonnair worden. 100 000 euro zou ik verzamelen, geld dat ik vrij kon opnemen, indien nodig. Dit zou al mijn problemen moeten oplossen.

Het was een van de pot gerukt plan, dat wist ik ook wel. Maar toen ik er een tijdje doodserius mee aan de slag ging, gebeurde er iets wat ik niet had verwacht. Het leek te lukken.

Tonnair worden is makkelijker dan je denkt. Rijkdom vergaren in de zin van vermogen opbouwen is voor veel Nederlanders heel goed mogelijk. Alleen is ons keer op keer verteld dat zoiets voor ons eigenlijk niet is weggelegd. Door wie?

Nou, grappig genoeg vooral door onszelf. We zijn onze eigen grootste vijand als het gaat om sparen, besparen, vermogen opbouwen en andere geldzaken die gericht zijn op de toekomst. Wij mensen zijn van nature veel beter in de onmiddellijke bevrediging van behoeften. Voor die stelling heb ik geen bewijs nodig, zoals dat werd gezocht met een omstreden experiment in 1970 aan de universiteit van Stanford dat de marshmallowtest is gaan heten. Kinderen kregen een marshmallow voor zich. Ze mochten die meteen opeten, maar als ze hem vijftien minuten konden laten liggen dan kregen ze er nog een. Uitgestelde beloning als karaktertest. De meesten faalden. Dat wist ik al lang, omdat ik ook wel eens een grote zak M&M's heb geopend met de intentie om er meerdere dagen mee te doen. Onmogelijk.

Daar komt bij dat er overal marketeers klaarstaan om al onze zwakke plekken op geraffineerde wijze te bespelen met hun marketingmagie, met als doel jouw geld in de zakken

van hun bedrijven steken. In toenemende mate worden zij geholpen door algoritmes en AI. De strijd zal de komende jaren alleen maar harder en bloediger worden.

Om ons daartegen te bewapenen moeten we dus al ons eigenaardige gedrag rondom geld kritisch bekijken en ervoor zorgen dat we veel bewuster met geld omgaan. Dat gaan we doen in dit boek. We gaan geld ontwarren.

Als dat je lukt, dan is het een makkie om een tonnair te worden. Het hoeft overigens geen ton te zijn. Geld is hartstikke relatief. Voor enkelen zal een ton helaas moeilijk haalbaar zijn, en voor een handjevol anderen is het weer te weinig. Heb ik al, zullen die blasé roepen. Prima, leuk voor jullie. Maar dan nog kan het inzichtelijk zijn om te kijken naar je emoties en gedrag rondom geldzaken. Want het gaat uiteindelijk niet om de ton, maar om de mentaliteit. Ik denk dat een ton een mooi streefbedrag is voor veruit de meeste mensen in dit land.

Hoe gaan we dat doen? Dat is het ‘methode’-deel van dit boek. In een aantal hoofdstukken nemen we dit project onder handen. Daar komt zo goed als geen theorie bij kijken, geen economische formules en geen grote risico’s. Het zal geen dagtaak worden om deze methode onder de knie te krijgen. Er is ook geen speciale kennis of buitengewone flexibiliteit voor nodig. Het is hoofdzakelijk psychologie: we leren waarom de manier waarop we doorgaans met geld omgaan ons ervan weerhoudt om tonnair te worden. Welke emoties, beslissingen en welk gedrag zitten ons dwars? Daar gaan we aan werken. We leren denken en handelen als een tonnair.

Eerst gaan we dat hele idee van het tonnairschap uitdiepen en realistisch maken. Waarom eigenlijk een ton? Waarom geen miljoen? En we maken meteen al een beginnetje. In het

daaropvolgende hoofdstuk gaan we de chaos te lijf die onze geldzaken doorgaans zijn.

Daarna komt het belangrijkste onderdeel: minder leren uitgeven. We kijken naar onze relatie met marketing, status, behoeftebevrediging en nog zo wat zaken die ervoor zorgen dat anderen het geld links en rechts uit onze broekzakken kloppen.

Dan het zwaardere werk. Wil het tonnairproject slagen, dan moet je weten waar je zwakke punten liggen. Zorgt angst, schaamte, hebzucht, verdriet of een andere emotie voor blokkades in de vorm van impulsaankopen of onhandig geldgedrag? Het geldverhaal in ons hoofd moet worden herschreven.

Ten slotte kijken we naar manieren waarop we de reis naar de ton kunnen versnellen en versoepelen. Het gaat er niet alleen om dat we er straks onafhankelijk bij kunnen zitten. We willen ook nu leven. Sterker nog, we moeten ook nu kunnen leven. Als we het nu niet kunnen, dan kunnen we het straks ook niet met een ton. En dat zou pas echt zonde zijn.

Uiteindelijk gaat rijkdom niet over spullen en status vergaren. En zelfs niet over veel geld hebben. Maar over tijd en ruimte creëren. De ruimte om ongestoord rond te banjeren. En de tijd om af te wachten op de juiste kansen, om te besteden aan jezelf en anderen.

Dit is wat ik heb geleerd sinds ik tonnair ben: geld maakt wel gelukkig, vooral als je het niet uitgeeft.

Dus ben je er klaar voor? 100000 euro is veel geld. En vermogen leren opbouwen vereist gedragsverandering. Dit boek kan je leven veranderen.

Goed? Daar ga je.

I

Wat is een tonnair?

‘Het geheim om iets voor elkaar te krijgen, is geloven dat je het kunt. Alles waarvan je sterk genoeg gelooft dat je het kunt, kun je doen. Alles. Zolang je er maar in gelooft.’

– Bob Ross

Het plezier van sparen

Even visualiseren: je opent je portemonnee, of eigenlijk je bankrekening, en alles is pais en vree, als een schilderij van Bob Ross. Is dat niet heerlijk? Je uitgaven zijn een kabbelend beekje. Je inkomen is een stevige boom. En we weten allemaal: elke boom heeft een vriendje nodig. Dus daar is nog een vrolijk boompje, een tweede inkomensstroom. Een Marktplaatshandeltje misschien? Of het gestaag groeiende rendement op je beleggingen?

Voor wie Bob Ross niet kent: deze Amerikaanse landschapsschilder met een zachte stem en een kunstmatige afro was in de jaren tachtig en negentig met het razend populaire programma *The Joy of Painting* op tv te zien. Dit was een soort *Iedereen kan schilderen*, maar dan op tv. In een half uurtje kalkte Ross heel kalm een compleet landschap op een doek.

Zo simpel was het. En betoverend. Laat mij de Bob Ross van je geldzaken zijn en rust creëren.

De filosofie van Ross in een notendop: er bestaan geen fouten, alleen *happy accidents*. Gelukkige ongelukjes. In je geldzaken bestaan ook veel ongelukjes. De kunst is om daar niet overspannen van te raken. Om er gelukkige ongelukjes van te maken. Ik denk nu bijvoorbeeld aan de ongebruikte krabpaal die ik kocht voor 60 euro, zonder dit vooraf met mijn kat te overleggen. Een miskoop is snel gemaakt. Maar niet getreurd, want kijk, ik kon het lelijke ding zo weer verkopen op Marktplaats.

Je energierekening schiet omhoog? Prima motivatie om naar een andere leverancier over te stappen en een paar honderd euro welkomstkorting te innen. En natuurlijk om wat dikkere truïen te kopen. Niet wakker liggen van dingen die met geld te maken hebben, daar gaat het mij om.

Voor geldzaken die voelen als een boswandeling kan je zelf zorgen. Dat is precies waar tonnair worden voor mij over gaat. Vergeet opgefokte influencers die je vanuit je telefoon toeschreeuwen dat je nu moet investeren in het een of het ander, dat je tachtig uur moet werken om het te kunnen maken of dat je pas gelukkig wordt in een sportauto of met een compleet nieuw gezicht met alles erop en eraan. Het gaat me uiteindelijk niet eens om dat specifieke bedrag van 100 000 euro en hoe je dat zo snel mogelijk kan bereiken. Het gaat om het ontwikkelen van een compleet nieuwe mentaliteit ten aanzien van geld. Over bewust uitgeven en sparen en weten wat dat geld op je rekening voor jou kan betekenen in termen van rust, onafhankelijkheid en vrijheid. Welkom bij *The Joy of Saving*.

Actie. Maak een tientje over naar een spaarrekening. Gewoon om even op te warmen.

Dit is een tonnair

Een tonnair is dus iemand met 100.000 euro op de bank. Dat geld is verdeeld over spaar- en eventueel beleggingsrekeningen, waar je dat geld direct of anders binnen een week vanaf kan halen. Dat is belangrijk, dat het snel beschikbaar is. Daarom heb ik het bijvoorbeeld niet over vastgoed.

Ja, het geld doet ertoe. Het geld is belangrijk. Zonder geld geen ton. Maar het geld is niet de *raison d'être* van de tonnair. Tonnair zijn is veel meer dan iedere maand je geld tellen. Het is een manier van leven en denken.

Een tonnair is iemand die zelf beslist welk werk hij doet en wanneer. Het gaat er niet om dat je op je dertigste, veertigste of vijftigste kan stoppen met werken. Ik heb niks tegen werken. Het gaat erom dat je alleen nog dat werk doet wat je nuttig vindt, werk waar je blij van wordt. Zinvol werk in plaats van een bullshitbaan.

Een tonnair kan een ochtend vrij nemen. Ze kan besluiten om elke dinsdagochtend leesouder te worden op de school van haar kinderen. Hij kan op een doordeweekse dag op de koffie bij zijn ouders, als die daar tenminste op zitten te wachten. Stel je dit gesprekje voor: 'Leuk dat je er bent hoor, maar moet jij niet werken?' Jij: 'Ik moet helemaal niks.' Dat is tonnair zijn.

Ik ben ervan overtuigd dat de vrijheid die die ton je geeft ook goed is voor je gezondheid. Stress, werkdruk en burn-out zijn serieuze en veelvoorkomende problemen in deze prestatimaatschappij. Veel geld op de bank hebben is niet vanzelfsprekend een remedie daartegen. Sterker nog, dat kan juist de druk verhogen. Maar de tonnairmentaliteit behelst meer dan alleen veel geld op de bank hebben. Het gaat erom dat je jezelf eerst traint om minder te willen, zonder in te

leveren op geluk, waardoor je, ironisch genoeg, méér geld overhoudt. Als je het op die manier doet, dan kan je geld je helpen onthaasten.

Als je freelancer of ondernemer bent, is het helemaal handig om tonnair te worden, want dan loop je meer risico's. Je inkomen kan zomaar wegvallen. Er is geen sociaal vangnet. Als tonnair heb je dit risico deels afgedekt. Een ton dempt ook de financiële gevaren van ziekte of andere arbeidsongeschiktmakers, zoals zwangerschap of noodgedwongen mantelzorg.

Belangrijk om te melden is dat een ton op de bank niet hetzelfde is als een volledige arbeidsongeschiktheidsverzekering. Dus als je geen andere vangnetten hebt, dan moet je die alsnog afsluiten. Maar het is wel een goed begin.

In essentie is een tonnair dus financieel onafhankelijk van een baan of opdrachtgever. Of een partner. Of ouders. Of een uitkering. Of een overheidsinstantie. Of wat dan ook.

Even voor de duidelijkheid, een tonnair is niet 100 procent financieel onafhankelijk. En wil dat ook niet per se zijn. Deze tonnair in ieder geval niet. Sinds het begrip FIRE (Financial Independent, Retire Early) uit de Verenigde Staten is komen overwaaien, verschijnen ook hier steeds meer boeken, blogs en nieuwsbrieven over financieel onafhankelijk worden.

Dat houdt in dat je zoveel geld op je bankrekeningen hebt staan, dat je kan rentenieren. Je kan dan leven van je jaarlijkse rendement en rente. Om een beetje fatsoenlijk rond te komen in Nederland heb je al gauw tussen een half of heel miljoen nodig. Minder als je de teugels strak aantrekt: 'Gaan we alweer op vakantie naar Drenthe, pa?' *Lean FIRE* heet dat. Als je *fat FIRE* wil worden heb je nog veel meer nodig. 'Alweer Bali? Kunnen we niet gewoon een keer thuisblijven?'

Volledige financiële onafhankelijkheid en een vroeg pen-

sioen zijn niet per se doelen voor een tonnair. Enerzijds omdat ze lastig haalbaar zijn. Anderzijds: wie wil er nou compleet stoppen met werken? Als puntje bij paaltje komt bijna niemand. Mensen willen minder werken of zinvoller maar slechter betaald werk doen. Dat is ons doel.

Een tonnair is iemand die geld gebruikt als buffer tegen paniek. Paniek over rekeningen, paniek over tijd, paniek over keuzes. Met 100 000 euro in je kontzak komt het leven net iets minder hard binnen. Alles klinkt prettig gedempt.

Ken je dat gevoel dat je na vele jaren krassen, klappen en lawaai maken met een stoel, eindelijk van die vilten rondjes onder de poten plakt? En vervolgens schuift die stoel gladjes en geruisloos door de kamer, zelfs als je erop zit. Dát gevoel. Maar dan voor je leven.

Waarom vermogen en niet inkomen?

Waarom heb ik het steeds over spaargeld en vermogen en niet over inkomen? Inkomen is toch het eerste waar mensen aan denken als ze het plan opvatten om rijker te worden? Zelf dacht ik dat ook. Als ik maar meer verdien, dan komt alles wel goed. Dit is ook wat veel van die online goeroes verkondigen: harder werken, slimmer werken, schaamtelozer werken. Het maakt niet uit wat je doet, als je maar meer werkt en meer verdient. Dan groeit je vermogen vanzelf. Niet dus.

Je moet het volgens mij zo zien: je vermogen is je vriend. Die rustige, onopvallende vriend op wie je kan bouwen. Hij komt meestal aanrijden in een Škoda of Toyota. Hij is er als je hem nodig hebt. Op termijn kan je vertrouwen op zijn loyaliteit, juist op momenten dat het even niet zo goed gaat en je hulp nodig hebt.